

Morin de Linclays.*)

Irla : Reményi József.

Tuniszban éltem akkor uram és ott láttam egy leányt kibontott hajjal. Elneveztem Maudnak, mert szeretem az angol neveket. Elneveztem Maudnak, annak ellenére, hogy szökének el sem tudom képzelni. El sem hiszi uram, mennyire fontos rám nézve, hogy Tuniszban láttam egy leányt kibontott hajjal.

Berlinben ismertem egy asszonyt, aki jelenlétemben nem akarta kibontani a haját. Egy olasz szeretőmre emlékeztem és elneveztem Elvirának, habár csak természetben hasonlított olasz kedvesemre, a haja azonban szőke volt és csillogott, mint az aranydís a karácsonyfán. El sem hiszi uram, milyen fontos momentum életemben az a berlini nő, aki jelenlétemben nem bontotta ki a haját.

Fetisimádó vagyok, uram. Az imáadásom tárgya a haj. Ha hajcsomót látok, történetet olvasok ki belőle. Nekem a haj titkokat árul el. Ha elnézne a lakásomba, bizonyára mosolyogna a berendezésen. A falon néhány centiméternyi nagyságú keretbe foglalva, pompásan csiszolt üvegtől eltakarva hajcsomók díszlenek. A különös érzékenységem a hajjal szemben nőfőn nő és vannak perceim, amikor el-tompultnak érzem minden testrészemet, lázas szemmel látom, amint mocskos kreaturák targoncán elcipelik a lábamat, a derekam, a fejem, a hajamtól azonban nem tudnak elszakítani. Nagy bolond ám az ember, még ha józan is, hát még ilyen lelkiállapotban. Néha kitépek néhány hajszálat a dús hajamból, a tenyeremre fektetem, szépen elrendezem és aztán így szólok:

„Te haj, te haj...”

Aztán kikacagom magam, a hajszálakat két ujjam közé veszem, aztán, amennyire lehet, csomót kötök belőlük és elfricskázom. Látta uram, ilyen bolond vagyok én.

Különben rendben van az agyam. Megfigyeltem magam idegorvossal, kopaszfejű emberek társaságát kerestem, szeretőmmé

tettem egy emancipált nőt, aki kurtára nyírt hajjal járt, kevésbe mult, hogy valami vegyszerrel kiirtottam volna a hajamat; idejekorán jutott eszembe, hogy ez a radikális hajírtás amúgy sem gyógyítana ki a mániámból. Az a sajátságos uram, hogy én tisztában vagyok a betegségemmel, mindamellett kérem, ha az Ön társaságában megragadnám valamelyik fiatal leány hajfonatát vagy pedig orvul megcsókolnám az Ön haját, azt ne vegye rossz néven tőlem. Tekintsen gyermeknek, aki minden tilalom ellenére is szeret a gyújtóval babrálni és bánjon is úgy velem, akár egy gyermekkel. Könyörgöm, mert nem szeretném a barátságát elveszíteni. Könyörgöm, uram.

Emlékek gördülnek elém. Furcsa emberkék görgetik gumikerekű szekéren. Fekete arcú emberek, akiknek a hajuk szőke, mint a len. Furcsa emberkék ezek, uram, szőke haju emberek, akiknek az arcuk piszkosan fekete, mint a korom, a szemük világosan kék, mint az amefiszt. Mekkora zajjal jönnek, nem hallja? Olyan a hangjuk, mint az automobil töfögése és a beszédük örökös bűgös. Ha a hosszú szempillájuk megrebbe, szűz lányokra gondol az ember. Furcsa emberkék emlékeket gördítenek gummikerekű szekeren. A szekér nesztelenül közeledik, mintha titkokat hozna, csupán az emberkék kiabálnak.

„Mmmmm... óoooo... uuuuuuóoooo...
bruuuu... bröööé... bruuuu...”

Nesztelen emberkék hozzák az emlékeimet. A testük csillog, mint a halpikkely. Milyen soványak. Megszámálhatná a bordákat. Tanulmányoztam orvosi műveket, csontvázakkal együtt aludtam, így tehát ne csodálkozzék, hogy Röntgen sugarak nélkül megállapítom: annak a göthös emberkének — az orra olyan, mint egy leszelt burgonya — ez ötödik bordaközi ürben fekszik a szívcsúcslökése. Ön tamáskodva mosolyog. Lelekemre mondom, hogy nem tévedtem. Ez a kis beteg emberke különben, akinek a mellkasa olyan lapos, mint egy kartonlap, a leggyönyörűbb és legbánsosabb emlékemet nyújtja át. Az emlék egy ébenfakoporsó, amelyben egy halott leány fekszik. Ön persze nem látja ezt a leányt. Ez a csodaszerű meglátás csupán azoknak adatott meg, akiket ez a leány életében szeretett.

*) Műtatvány a Berlinben élő szerző legközelebb megjelenő novellás kötetéből.

És engem szeretett, uram. Úgy szeretett, hogy odaajándékozta nekem a tükrét, amelyben kibontott hajjal minden nap gyönyörködött. Úgy szeretett, hogy odaadta nekem a gránátgyöngysorát, amely a nyakát díszítette. Úgy szeretett, hogy egy világos éjszakán bejött a szobámba és nekem, a vadidegennek odaadta a fiatalágát, a szűz hitét, a gyermeklelkét, amelyről azután azt hitte, hogy a gonosz szellem elvarázsolta. Pedig nem tettem vele egyebet, minthogy a hosszú fekete hajába belefűrtam a fejemet, aztán a nyakam közé csavartam a haját és csókokkal borítottam. És én boldog voltam, mert abból a hajból olyan illat szállt ki, amely az agyamat tébolyba hajszolta, zöldszerű szikrák táncoltak a szemem előtt, zöldszerű szikrák uram, amelyek egyszerre fejformát öltöttek, a sok fej azonban nem egy rendes emberi testen pihent, hanem heliotropszerű uszályon, amely olyan volt, mint egy üstökös. Néhány percig olyan tündéri mámorban éltem, hogy életem minden keserű óráját elfelejtettem. Ez a kis sovány emberke az apja annak a leánynak, aki másnap, hogy nálam volt, elemésztette magát. A haja fekete volt uram és én mégis Maudnak neveztem, mint egy szőke angol misst. A csodás éjszakám hajnalán azt kérdezte, hogy hívják. Megmondtam.

„Ismételd.”

„Miért?” kérdeztem.

„Mert meg akarom jegyezni. Holnap meg fogok halni. Miattad fogok meghalni. A nevedet azonban nem szabad elfelejtenem, mert akkor a halál után nem kereshetnélek fel.”

„Miért akarsz miattam meghalni?” kérdeztem. „Bántottalak?”

„Mert szeretsz. És mert én is szeretlek. Ezért fogok meghalni.”

„Tréfálsz.”

„Nem tréfálok. Az apám holnap megkínozt, mert egy idegen portáján voltam. Én magam mondom meg neki, hogy meglátogattalak.”

„Ne mond meg.”

„Kell. Ha elhallgatnám, akkor a halál után Sanun isten megbüntetne. Így pedig megjutalmaz. Én meg fogok halni holnap, erről már ne beszéljünk. A nevedet akarom még egyszer hallani.”

És megmondtam a teljes nevemet. Úgy, ahogy a lyoni plébános beleírta az anyakönyvbe.

„Henry René Anna Marie Morin de Linclays.”

„Ezt a nevet nem jegyzem meg magamnak” panaszkodott Maud.

„Felirom.”

„Nem tudok olvasni.”

„Megmondom a becézőnevemet. Henri. Így nevez az anyám is.”

„Henri. Így szólítlak majd a halál után. És te jössz.”

És én jöttem, uram. Valahányszor hívott, követtem. Mindig így találkoztam vele: előttem fekszik a koporsóban. Ébenfakoporsóban. Mint egy sápadt gondolat. Mint egy titok, amely kipattant, kirügyezett az élet talajából, de nem tudott megérni. Így találkozom vele: nyitott ablakomon beárad a füledt afrikai levegő. Bolondos: álmos kalászfeketét látok, amelyek kakukszóra ébrednek fel és bólintgatnak. Szép, sudár büszke bambuszbotok sétálnak az ablakom előtt. Az asztalomon kancsó tele francia borral. Töltök a poharamba. Fenéig kiürítem.

„A szépségedre Maud!...”

Aztán odafurakodom a halott szeretőm tömött hajához és a fejemet belefűrom. Haj borul a fejemre, szép fekete haj a szememre, a szempilláimra, az orromra, az egész arcomra, a testemre. Maud hosszú, szép, fekete haja bevon. Sanun isten a halál után megengedte a hívénem, hogy a szeretője ellátogathasson hozzá...

Kadavernek nevezem ezt a toprongyos emberkét. Maud apja Kadaver. „Mehetsz, hallod, mehetsz. Láss hozzá, hogy mennél előbb elillanj. A többiek is. A többiek is. Utamban vagytok. Furcsa, most meg feketének látom hajátokat és a szemetek szőke. Gémberegett ujjaitok vannak. Mitől? Mitől? A testetek már nem csillog, mint a halpikkely, hanem göcsörtös, akár egy falusi út. Mitől? Mitől? Menjetek, menjetek, mert egy asszony közeledik. Elvira. Maudot elfelejttem. Titeket is elfelejtitek. Csak menjetek, menjetek.”

Hála Jupiternek, végre megszabadultam tőlük. Higgye meg uram, nehéz ezeket az afrikai emberkéket lerázni. Ragadnak mint az enyv. Ön nem látta őket? Itt voltak előttem. Itt álltak. Itt ezen a helyen nyujtották át az

emlékemet. Maudot az ébenfakoporsóban. Aztán selyemplaidbe göngyölítették a koporsót és elvitték. Ön ezt nem látta? Milyen kevés gyönyörben lehet Önnek része, ha ilyen rosszul lát.

„Elvira!... Édesem, jere, jere!... Elvira!...”

„Nem bántja Önt a hangom?”

„Elvira!...”

Nem gondol kísértetekre, mikor a hangomat hallja? Magam ijedtem meg a hangomtól, amikor először ejtettem ki Elvira nevét. Arra gondoltam: „Istenem, van egy nő, akitől csak néhány hajszálat kívánok és a kérésemet gögösen visszautasítja.” Lássá, uram, ez a gondolat borzalmassá tette a hangomat. Nem emlékszik azokra a rémmesékre, amelyekkel a cseléd félemlítette meg gyermekkorában? Ilyen érzésem volt, amikor először ejtettem ki Elvira nevét.

Elvirát egy hangversenyteremben láttam, Berlinben. Mellette ültem. Nem ismertem. És miközben a pódiumon Grieggel és Schuberttel bajlódott valaki, én a tömött szöke hajától elbódulva azt sutfogtam a fülébe: „Elvira, Afrikából jövök, ahol a forróság is forróbb, mint itt, minden nő szebb, mint itt a legszebb. Afrikából jövök Maud koporsója mellől. Maud haja olyan volt, hogy tündérregéket juttatott eszembe. A te hajad olyan, hogy magadat tündérnek látlak. Elvira, megengeded-e, hogy szeresselek?” És az asszony rám nézett és nem szólt semmit. Talán nagyon halkán sutfogtam és nem hallotta a szavaimat. Talán csak gondolom, hogy ott a hangversenyteremben szerelmet vallottam neki. Az asszony nem szólt semmit.

A hangverseny után, az utcán, a kapu előtt újra megszólítottam. Megcsudáltam a bátorságomat. Kajla lábam van — ezt csak így elképzeltem magamnak — és az agyamban a gondolatok, mintha kaptatosak volnának. Ez már igaz volt. Ilyen termettel és ilyen kába fővel merem ezt az asszonyt megszólítani? De a dolog már megesett. És az asszony válaszolt. Csak néhány szavamba került és együtt mentünk autón kávéházba. „Maga beteg — mondta az asszony a kávéházban — és furcsa. A hangversenyteremben figyeltem magát. A száját mozgatta, anélkül, hogy mondott

volna valamit. Pedig mintha hozzám akart volna szólni.” „Adjon hajszálat.” Így szóltam hozzá, mint egy diák a süldőleányhoz. „Elvira, bontsd ki a hajadat” könyörögtem. Kikacagott. „Maga részeg,” mondta aztán. „Elvira — sutfogtam — szeretnék néhány hajszálat tőled. De az volna a legnagyobb gyönyöröm, ha hajadnál fogva végig vonszolhatnálak a padlón. Itt a kávéházban. Te asszony, te bestia, te szép állat, te szerelmesem.” És Elvira kikacagott, leszidott, távozással fenyegetődzött, ha nem hallgatok. Megörjített a haja. Maud hajának az illatát elfelejtettem, pedig azt éreztem meg akkor is, ha hirtelenül felzavartak álmomból. Mintha az afrikai varázslók valami különös illatot kotyvasztottak volna össze és Elvira abban mosta volna meg a haját. Egyszerre hozzányultam a hajához, belemarkoltam, Elvira felsikoltott, valaki mellbe vágott és én hosszában elterültem a padlón. Magam sem tudom, hogy jutottam ki a kávéházból. Kitétek. Valaki végighuzott rajtam. Felkeltem. Kiabáltam. Rendőr jött, aki igazolásra szólított fel. A rendőr kocsin hazaszállított. Az uton így szóltam hozzá: „Nézze, Ön állami hivatalnok. Önnek jogában van minden privátembernek a lakásába behatolni. Ön lenyirathatná a hajamat, akármennyire ellenkeznek is, mert Ön állami hivatalnok. De én szimpla francia vagyok, akit egy kávéházból kidobnak azért, mert egy nőnek megcirogattam a haját. Ez gyalázat uram, érli. Keresse fel Elvirát uram és én megbocsátok Németországnak. Keresse fel és hozza el a lakásomra. Ön megteheti, hiszen állami hivatalnok.” És a rendőr becsületszávára fogadta meg, hogy Elvirát elhozza és nem tartotta be a szavát. Várom Elvirát, uram és nem jön. Várom, hogy így szólhassak hozzá: „Elvira, bontsd ki a hajadat és engedd meg, hogy arcomat megfürösszem hajad illatában.” Csodás napjaim azok, amikor sajátságos telepátiával úgy érzem, hogy ma, ma eljön Elvira. Ilyen napon virágokkal díszítem fel a lakásomat és várok. Órák hosszú során ülök némán és csendes gyönyörrel a zsöllében és várok. Csodás napok ezek, uram.

Elvira azonban nem jön. Öregszem és nem jön.

Bolond vagyok-e?

Beteg vagyok-e?

Nem fárasztom soká. Csak egyet kérdek még: volt-e már tanuja egy óriási tűznek? Láfta-e már, amint a láng kicsap a kéményen, körülnyaldossa a tetőt, a falat, áthuzódik a következő házra, az egész utcára, az egész városra. Volt-e már tanuja ilyen fönséges látványnak? Minden izzik, a levegőben szikrák ropnak táncot, az emberek arca olyan vörös, mint egy izzó vasaló, emberek, állatok egyaránt összerogynak a hőségtől, erős és bátor férfiak tele torokkal kiabálnak segítségért és nincs menekvés és nincs menekvés.

Uram, engem folytonos tűz vesz körül. Nincs, aki kezemre járjon és segítsen. A tűz belém markolt a piros körmeivel és marcangolja a testemet. Cafatokra tépi a lelkemet. Jaj!...

Mit szorongat a kezében?

Kenderkócot. Ne gyujtsa fel, kérem. Abban a kenderkócban elvarázsoltt bajadérok huzódnak meg. Ne gyujtsa fel kérem, mert tönkre tesz. Ne legyen kalmárlélek, az isten szerelmére. Úgy-e kiméleffel lesz irántam?...

„Nem?...”

Hát megteszi? ... Mégis megteszi?

Gazember!...

Hogy sistereg az a kenderkóc. Zig, zig ... zigg ... zigg ...

Uram, Ön megölte az emlékeimet. Maud már nem jön hozzám. Elvirát hiába várom.

Bajadér száll ki a kenderkócból, hosszú, szép, fekete haja van, de a szíve komisz. Oh, Elvira megkönyörült volna rajtam idővel. De a bajadér soha. Kegyetlenkedni fog velem. Örökkön-örökké. A hosszú, fekete haját az arcomhoz dörzsöli és ha meg akarom fogni, visszakapja a fejét, büszkén hátraszegi és kikacag. Hallja a hangját?

„Ki ... ki ... ki ... ki ... ki ... így kacag”.

Uram, Ön megölte az emlékeimet.

Gyilkos!...

Viperák szívják ki a vérét minden hozzátartozójának!...

„Diam ... diam ... egy bolond átká nem valósul meg...”

Diam ... diam ...

Bolond vagyok-e?...

Beteg vagyok-e?...

A gyermekünk.

Irta: Nil.

A szemét tőlem örökölte volna ...
Rövidrelátó, lélekbenező,
Mindent szépítő, mély, sötét szemet,
Mely sugaraz és elborúl egyszerre
És kacagást rejt könnyes rejtékében.
A szeme éppen úgy tudna mesélni,
Selyempuhán megsimogatva
Igéretes, szép, selymes hazugsággal —
Vagy édes, forró, halktitkú beszéddel
Üzenne néha, mint az én szemem ...

A keze is az enyémnek a mása
Lehetett volna ... Több, mint hogyha szép.
Mert könnyű, finom, bársonyérintésű,
Mindig szelíd és sohasem irgalmatlan.
Meg tudna bújni egy meleg tenyérben
Ijedt, viharzó, riadt szívveréssel,
Mint a fészekből kiesett fióka
S ha megsejtette abban is a szívet:
Belesimúlva boldog, szent hívással,
Szerellemmel, hűséggel ...

A homloka, a szája, a növése —
Left volna mind apai öröksége ...
S a lelkét épp úgy tőle kapta volna,
Mint — réges-régen — én is az enyémet.
Left volna büszke, bátor, szabad lélek.
Magasan szálló, új rémeket látó,
Emberférgekkel nem törődő —
Mindent megértő, mindent megbocsátó.
Left volna a Szépség szerelmese,
Poétaálmok bús futóbolondja —
Left volna, mint — mi ketten —
... Ha volna ... volna ...

